

Alþingi
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8 – 10
101 Reykjavík

Akureyri 15. maí 2017

Efni: Umsögn velferðarráðs Akureyrarbæjar um tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks fyrir árin 2017 – 2021

Velferðarráð gaf umsögn um drög að þessari framkvæmdaáætlun í janúar sl. Síðan þá hafa verið gerðar á henni breytingar sem eru til bóta. Eins og áður fagnar velferðarráð framkominni tillögu um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks og telur markmið hennar í eðlilegu samhengi við fyrri áætlun og stöðu í málaflokknum. Framkvæmdaáætlunin kemur inn á flest svið mannlífsins og hefur þannig breiða skírskotun. Þar eru atriði sem hafa beina tengingu við samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks og innleiðingu hans í íslensku samfélagi. Áætlunin er að mörgu leyti framsækin og mörg verkefni þar sem geta bætt þjónustu við fatlað fólk en þó má benda á viðfangsefni sem áætlunin tekur ekki til. Skoða þarf fjármögnun áætlunarinnar sérstaklega m.t.t. þess kostnaðar sem ætla má að þurfi til einstakra verkefna. Vanfjármögnuð áætlun mun ekki verða annað en orð á blaði og ef til vill væri heppilegra að forgangsraða verkefnum ef fjármagn reynist ófullnægjandi.

Í áætluninni er ekki komið inn á málefni fatlaðs fólks sem þarf á öryggisvistun að halda. Það verkefni þarf að komast í ákveðnara horf en verið hefur fram til þessa. Ein leið til þess er að setja markmið í framkvæmdaáætlun er snýr að slíkri þjónustu bæði fyrir börn og fullorðna. Það er mikilvægt að þjónusta sé tryggð með skipulögðu samstarfi ríkis og sveitarfélaga við þá einstaklinga sem þurfa á öryggisvistun eða öryggisgæslu að halda. Hið sama á við um úrræði fyrir börn og ungmenni með fjölþættan vanda sem um margt þurfa sambærileg úrræði vegna verulegs hegðunarvanda þótt ekki liggi fyrir brot eða úrskurður um ósakhæfi.

Ráðið hefur nokkrar ábendingar og athugasemdir sem hér með er komið á framfæri og sett fram eins og áætlunin sjálf þ.e. eftir köflum og undirmerkiðum.

A. Aðgengi.

A.3. Markmiðið fjallar um úrbætur á aðgengi og aðgengisfulltrúa hjá stofnunum og sveitarfélögum. Hlutverk aðgengisfulltrúa er enn óljóst og verkefnið hefur ekki verið kostnaðarmetið.

A.4. Hér er um mikilvægt markmið að ræða sem sveitarfélög þurfa að koma að. Ef til vill er það ekki síst hlutverk ráðuneytis að hvetja sveitarfélögin til þess að bæta upplýsingagjöf til

allra íbúa sinna t.d. varðandi rafrænar upplýsingar á heimasíðum. Ekki kemur fram hvernig verja á 3 milljónum kr. sem settar eru á verkefnið.

B. Atvinna.

Kaflinn um atvinnumálin mætti vera framsæknari og taka til fleiri þátta. Það vantar heildarsýn á málaflokkinn atvinnumál fatlaðra og það þarf að gera metnaðarfullar áætlanir um þróun í málaflokknum með aðkomu hagsmunaaðila. Þetta er brýnt vegna þess að málaflokkurinn hefur verið í ákveðinni biðstöðu mörg undanfarinn ár. Verkefnin fjögur snúa fyrst og fremst að hlutverki Vinnumálastofnunar. Hins vegar mætti vera skýrari markmið er varðar samstarf sveitarfélaga og Vinnumálastofnunar og t.d. gagnkvæma upplýsingagjöf. Gott samstarf á milli þessara aðila er alger forsenda þess að vel takist til varðandi atvinnumál fatlaðra, sbr. samkomulag um verkaskiptinu í þessum málaflokki. Einnig má benda á að engin markmið snúa að hlutverki sveitarfélaga þ.e. uppbyggingu og rekstri vinnustaða fyrir fatlað fólk.

B.3. er verkefni sem snýr aðallega að því að koma fólki frá hæfingarstöðvum og vernduðum vinnustöðum út á almennan vinnumarkað. Í lýsingu kemur fram að efla skuli mat á vinnufærni þess hóps sem dvelur á hæfingarstöðvum og á vernduðum vinnustöðum. Vinna á að sameiginlegu mati félagsþjónustu og Vinnumálastofnunar sem er verðugt verkefni en Vinnumálastofnun hefur ekki sinnt þeim hóp sem er á hæfingarstöðvum og hefur ekki eins og er nauðsynlega sérþekkingu til þess að þjónusta þennan markhóp. Raunhæft er að byrja á staðbundnum áætlunum með rekstaraðilum vinnustaðanna.

B.4. er verðugt verkefni sem ætti að stuðla að aukinni atvinnuþátttöku fatlaðs fólks. Þetta verkefni mætti hafa víðari skírskotun þannig að aðgangur að hjálpartækjum væri tryggður á ýmsum þjónustustofnunum fyrir fatlað fólk s.s. í skammtímaþjónustu og á hæfingarstöðvum.

C. Heilsa.

Kaflinn í heild er mjög mikilvægur ekki síst sá hluti sem fjallar um geðheilbrigðisþjónustu. Auk þess er mikilvægt að tryggja heilbrigðisþjónustu fyrir fjölfatlað fólk.

C.3. er verkefni sem er brýnt og verður vonandi hrundið í framkvæmd sem fyrst. Á Sjúkrahúsinu á Akureyri (SAk) er eina geðdeildin sem rekin er utan höfuðborgarsvæðisins. SAk gegnir mjög mikilvægu hlutverki fyrir Norður og Austurland og hefur verið að sinna sérhæfðri þjónustu til fatlaðra einstaklinga. Það er nauðsynlegt að SAk sé leiðandi í þessu verkefni með Landspítalanum.

C.4. Mikil ánægja með að Sjúkrahúsið á Akureyri skuli vera þátttakandi í þessari þörfu uppbyggingu sem það ekki var í fyrri útgáfum.

C.5. er verðugt verkefni og ljóst að það vantar meðferðarúræði fyrir fatlað fólk. Einstaklingar með þroskahömlun og einhverfu eiga oft erfitt með að nýta sér þau úrræði sem eru í boði og því mikilvægt að þróa meðferðarúræði með þennan hóp í huga. Að sama skapi er nauðsynlegt að samtal eigi sér stað á milli þeirra sem veita þjónustu á heimilum fatlaðs fólks og meðferðaraðila þannig að mismunandi hlutverk séu skýr og þekkingu miðlað.

Aðgengi fólks með skyn og hreyfihömlun að meðferðarstofnunum er allt annað mál. Ætti það ekki að vera sérstakt markmið, t.d. í aðgengiskaflanum?

E. Menntun

Sveitarfélög þurfa að vera samstarfsaðili varðandi öll markmiðin.

E.1. Markmiðið er gott. Það er spurning hvort Velferðarráðuneyti eða Mennta- og menningarráðuneyti á að vera með ábyrgð þar sem mælanlega markmiðið kemur frá skólunum.

E.3. Þar er hvatt til aukins framboðs háskólanáms og tekið er undir það markmið. Bent er á að eðlilegt sé að koma slíku námi á fót við Háskólann á Akureyri.

E.4. Aukin atvinnuþátttaka fatlaðs fólks ætti að koma í veg fyrir að setja þyrfti upp sjóð eins og talað er um í þessum lið. Fyrir er skv. 27. grein í lögum um málefni fatlaðs fólks gert ráð fyrir stuðningi til fatlaðs fólks vegna atvinnuþátttöku og náms. Spurning hvort það er skilvirkt að hafa tvo sjóði eða leiðir sem hafa sama hlutverk?

F. Sjálfstætt líf.

Í liðum F1 og F2 sem fjalla um heilðræna þjónustu við fötluð börn og fullorðna er eðlilegt að bæði heilsugæsla og sérhæfðar sjúkrastofnanir séu tilteknir sem samstarfaðilar.

G. Þróun þjónustu.

G.1. Lýsing á markmiðinu er góð en markmiðið sjálft orkar tvímælis og mæling er ekki í samræmi við markmiðið. Engin efast um aukið vægi snemmtækrar íhlutunar og slíkt vinnulag er í takt við það sem tíðkast víðast hvar. Það, hins vegar, leiðir ekki endilega af sér færri tilvísanir til sérhæfðari greiningaraðila né heldur færri tilvísanir til sérfræðiþjónustu skóla/skólaþjónustu. Snemmtæk íhlutun tryggir fyrst og fremst að börnum er sinnt strax þegar grunur vaknar um frávík og leitast er við að veita þeim viðeigandi þjónustu.

Virðingarfyllst

Fyrir hönd velferðarráðs Akureyrarkaupstaðar

Guðrún Sigurðardóttir sviðsstjóri
Karólína Gunnarsdóttir þjónustustjóri